

Valmistelija / Beredare: Koulutusjohtaja / Utbildningsdirektör Tommi Eränpalo, tommi.eranpalo(at)sipoo.fi

Koulutuksen talouden kehys

1. Koulutuksen talouden kehysten periaatteet ja vaikuttavuus

Kolmivuotinen talouden kehys on toimialan keskeinen talouden johtamisen väline, joka yhdistää talouden ennakoitavuuden ja toiminnan suunnittelun. Sen keskeisiä periaatteita ovat realistinen lähtötaso, toimintälähtöisyys, menojen ennakointi, strateginen näkökulma, sekä jatkuva päivitettävyyys. Kehystä tulee arvioida sen vaikuttavuuden kautta.

1.1. Lähtötilanteen määrittely

Kolmivuotisen kehysten rakentaminen alkaa nykytilan tarkasta ymmärtämisestä. Pohjana käytetään viimeisintä tilinpäätöstä sekä kuluvan vuoden talousarviota. Tässä vaiheessa erotellaan selkeästi koulutuksen perustoiminnan lakisääteiset kulut, sisäiset kulut ja kulut, jotka muodostuvat sellaisesta toiminnasta, jossa toimintaa voidaan karsia, skaalata tai lopettaa. Ilman realistista lähtötasoa koko kehys jää epäluotettavaksi.

1.2. Toimintälähtöinen suunnittelu

Talouden kehys ei ole pelkkä eurokehys, vaan sen tulee perustua suunniteltuun toimintaan. Keskeisiä tekijöitä ovat esimerkiksi oppilasennusteet, opetuksen painotukset ja mahdolliset uudet tehtävät tai tehtävien lakkauttamiset. Koulutuksen toimialan on reagoitava yhtä lailla oppilasmäärän muutoksiin, kuin valtakunnallisiin opetussuunnitelmauudistuksiin. Talouden tulee heijastaa toiminnan tavoitteita – ei päinvastoin.

1.3. Tulojen realistinen arviointi

Tulojen ennakoinnissa korostuu varovaisuus. Kuntasektorilla keskeisiä tulolähteitä ovat valtionosuudet, kunnan oma rahoitus sekä erilaiset hankerahoitukset. Erityisesti hankerahoituksen osalta tulee välttää ylioptimismia: epävarmoja tuloja ei pidä sisällyttää perusrahoituksen varaan rakennettuun kehikkoon.

1.4. Menokehityksen ennakointi

Menojen kehitystä tarkastellaan useamman vuoden näkökulmasta. Suurimmat kuluerät, kuten henkilöstömenot, määrittävät kokonaisuuden suunnan. Lisäksi tulisi huomioida indeksikorotukset, tilakustannukset peruskorjauksineen sekä mahdolliset investoinnit. Hyvä käytäntö on muodostaa vaihtoehtoisia skenaarioita: perusura (toiminta jatkuu ennallaan), kehittämisura (panostukset kasvavat) ja sopeutusura (rahoitus kiristyy). Ajankohtaisessa tilanteessa sopeutusura on ainoa realistinen mahdollisuus.

1.5. Strateginen luonne

Kolmivuotinen kehys on luonteeltaan strateginen, ei yksityiskohtainen budjetti. Ensimmäinen vuosi voi olla tarkempi ja lähellä varsinaista talousarviota, mutta seuraavat vuodet ovat suuntaa-antavia. Tavoitteena on antaa kokonaiskuva talouden kehityksestä ja ohjata päätöksentekoa. Valtuuston hyväksymä strategia ja kärkihankkeet sitovat muita toimielimiä.

Kehyksen tulee tukea kuntastrategiaa. Kun tavoitteena on keskittyminen perustaitojen vahvistamiseen, sen tulee näkyä resurssien kohdentamisessa. Strategian ja talouden on oltava linjassa keskenään, jotta tavoitteet ovat toteuttamiskelpoisia.

1.6. Jatkuva päivitys

Vaikka kyse on kolmivuotisesta suunnitelmasta, sitä ei laadita kertaluonteisesti. Talousraamia päivitetään vuosittain niin sanotun rullaavan suunnittelun periaatteella. Tällöin tarkastelujakso säilyy aina kolmen vuoden mittaisena ja reagointi muutoksiin on mahdollista.

2. Kehys 2027–2029

Kiristynvä talous asettaa paineita toimialalle.

Poliittinen ohjausryhmä kyläkoulutilanteen selvittämiseksi on asetettu vuoden 2026 loppuun. Ryhmältä odotetaan ratkaisuja tässä aikataulussa. Samaan aikaan toimialan viranhaltijat suunnittelevat kouluverkkoa yhteistyössä koulutusvaliokunnan ja jaostojen kanssa. Tässä työssä keskeistä on hakea yhdessä hyväksyttävii ratkaisuja kouluverkon tiivistämiseksi siten, että koulujen heterogeenisyys säilyisi.

Kehyksessä tulee huomioida sopeuttamistoimet seuraavien painotusten mukaisesti:

Sopeuttamisen painotus	Vaikuttavuus.
Palveluissa pidetään yllä nykyistä tasoa oppimisen tuen järjestämisessä.	Mahdollistetaan oppimisen tuki lakisääteistä minimiä korkeammalla tasolla. Nykyinen mitoitus oppimisen tuelle säilyy.
Palveluissa pidetään kiinni nykyisestä keskimääräisestä ryhmäkoosta.	Säästöä ei haeta ryhmäkokojen kasvattamisella. Yhdenvertainen ryhmittely kouluissa.
Palveluissa pidetään kiinni nykyisestä valinnaisuudesta.	Säästöä ei haeta yläkoulun ja lukion valinnaisuutta karsimalla. Nykyinen valinnaisuus perusopetuksen ja lukion opinnoissa säilyy.
Palveluja sopeutetaan opetusta tukevista ohjelmista karsimalla.	Säästöä haetaan koulun ulkopuolista toimintaa karsimalla. Vähemmän koulun ulkopuolista toimintaa.
Palveluja sopeutetaan pedagogista kehittämistä karsimalla.	Säästöä haetaan kunnan yhteisten kehittämishankkeiden laittamisella tauolle. (Ei strategiset hankkeet)

	Pedagoginen kehittäminen vain koulukohtaista. (Lukutaitostrategia säilyy)
Palveluja sopeutetaan kouluverkkosuunnittelulla, jossa kouluverkosta tuodaan erilaisia skenaarioita päätöksentekoon syksyllä 2026.	Kouluverkkoa kehitetään mm. oppilaaksiottoalueita muuttamalla ja kiinteistöjen käyttöä tehostamalla. Eri kokoisia kouluja säilytetään edelleen. Vaikutukset 2027-2029.

Aikaisempi käsittely: Koulutusvaliokunta päätti kokouksessaan 5.5.2026:

Koulutusvaliokunta päättää ohjeistaa viranhaltijoita siten, että toimialan sopeuttamistoimissa haetaan säästöä esittelytekstissä esitetyllä tavalla. Kuntastrategia painottaa keskittymistä perustaitoihin, joten säästöä ei haeta opetuksesta eikä oppimisen tuesta. Kouluverkkoa on suunniteltava siten, että kiinteistökustannukset tulevaisuudessa eivät kasva.

Esittelijä / Föredragande

Ehdotus / Förslag

Suomenkielinen koulutusjaosto merkitsee asian tiedoksi.

Finska utbildningssektionen antecknar ärendet för kännedom.

Käsittely / Behandling

Päätös / Beslut

Liitteet / Bilagor